
Lärare: Håkan Olsson,

Seble Abera & Emelie Carlsson, S3c

Händelserna i Sverige under 1917 maj-juni
Historia B 15/11/2004

Inledning

Socialister strävar efter människans frigörelse från förtryck och visar därmed tilltro till människans rätt och förmåga att i gemenskap med andra skapa ett demokratiskt samhälle, där alla människor har lika stort värde och lika stor rätt till arbete och ett gott liv oberoende av var i landet man bor.

Oftast brukar vänsteraktivisterna i gemenskap och samarbete skapa en levande kultur som stärker människans identitet och självkänsla och tillför samhället värdefull inspiration och kritik, med det menas att dem vill tillsammans avskaffa kapitalismen och gör det genom att bli hörda på ett speciellt sätt. Dem verkar för ett solidariskt, klasslöst och demokratiskt samhälle.

Vänsteraktivister är solidariska med den fattiga världens förtryckta folk, dem arbetar för en ny världsordning som ger alla medborgare på jorden rätt till ett värdigt liv. Dem värnar om barnen och framtida generationer.

Under arbetarrörelsens och demokratins genombrott i Sverige 1917 så hittas det en massa skeenden där personer kännetecknar vänsterns policy eller målsättningar, deras tro helt enkelt. Maj-juni 1917 i Sverige var en händelserik period inom både arbetarrörelsen och demokratins uppkomst, många skeenden av politiska skäl inträffade under denna omloppstid. Vi har valt att skriva om potatiskravellerna och upploppet på hornsbershage. Dessutom har vi valt att besvara två egna frågor som behandlar situationen inom arbetarrörelsen och politiken år 1917.

Förklaringar av de händelser, skeenden och personer som kännetecknar vänsteraktivisternas roll i Sthlm maj-juni 1917 ur olika perspektiv och aspekter. Text polisens, tidningarnas och de olika historiesynerna.

Upploppet på Södermannagatan Lördagen den 5:e maj 1917 "Potatiskravallerna", det här var en omvälvande historisk situation där den socialistiska vänstern spelade en stor roll. Sverige idag är fortfarande ett klassamhälle. Klasserna bygger idag som under denna händelserika situation på Södermannagatan på människors ställning i arbetslivet.

Jonsson var en av dem som var med under denna händelse. Hon själv uppger om att hon var där kl 18.00 på eftermiddagen den 5/5 och uppehöll sig där i två timmar. Hon talar om att hela gatan var full av folk som skrek och hurrade. Jonsson uppfattade hela denna situation som att folket ville ha potatis ifrån en butik ägd av en "Karlsson" som låg på Södermannagatan 33, som var stängd. Hon uppger själv att hon var högljudd och skrek vid olika tillfällen. Hon hävdar också i sin rapport att polisen flera gånger sagt att potatisen var slut, men vid ett annat tillfälle sa en polis att de inte visste ifall potatisen var slut. Hon fortsätter i sin rapport om hur polisen har det i sin vana att ljuga. Hon hävdar också att dem anklagar henne för att hon har uppmanat folket till att föra våld och att vara högljudda enligt henne är detta på inga villkor sant.

Fru Jonsson hade sett överkonstapeln Johansson ha tilldelat en ung pojke vid 12 årsåldern som stod vid butiksdörren ett slag, så att han föll omkull. Då hade Fru Jonsson lagt ingripit och konfronterat överkonstapeln Johansson och sagt att han inte fick göra så.. Hon menar att dem (de socialistiska människorna eftersom att Vänstern är ett Socialistiskt parti) arbetar för att få leva i en värld där människor löser konflikter med fredliga medel och lever i överensstämmelse med naturen. Därför ingrep Fru Jonsson när Ö.K använde sig utav våld,

speciellt mot en liten pojke, vilket är helt emot vänsterns policy. Socialisterna strävar efter att skapa ett demokratiskt samhälle vart man än bor, genomförande av detta gäller att man har en jämlik fördelning av samhällets resurser och en demokratisk kontroll av ekonomin.

Folket på Södermannagatan känner sig orättvist behandlade med tanke på att det fanns potatis när polisen och butiksägaren Karlsson sa att det inte fanns, till en början. De gaddade ihop sig och samarbetade mot poliserna och kapitalismen för att bli rättvist behandlade, vilket resulterade till att Karlsson fick sälja det han hade för att göra kvinnorna i folkmassan nöjda. Kvinnorna karakteriserade vänsterns syften.

Mötet på Hornsbergs hage den 9/11 är också en av de händelserika skeende under arbetarrörelsen och demokratins genombrott, Maj-Juni 1917 i Sverige. Ett möte där 12 konstaplar skulle närvara kom att bli en historisk händelse där en enorm folkmassa förflyttade sig ifrån mötets lokala plats till Flemminggatan. Folkmassan skrek och förde en massa oväsen mellan Flemminggatan och Sankt Eriksgatan.

Lindmark och en ridande patrull som vi läste om i rapporterna berättar om att han och hans patrull befann sig på plats för att skingra demonstranterna/folkmassan som kom från Hornsbergs hage. Folkmassan och "Ridpatrullen" (poliserna) möttes vid Kronbergsgatan där folket fortfarande skrek och förde oväsen. Under tiden höjdes skrik ur folksamlingen så som: "Djävla kossacker och rid hem med Er djävlar."

Poliserna blev träffade av små stenar som kom från folkmassan, ännu fler personer kom för att delta i och med det blev fler beordrade att ta sig dit på plats och försöka skingra den enorma folkmassan. Hur som helst utvecklades detta till ett litet slags krig mellan folket och polisen. Polisen under denna tid var väldigt hatade av folket, speciellt utav vänsteraktivisterna. Dem såg poliserna som dem egoistiska lögnarna, dem hade även beslag tagit Stormklockan som är socialisternas främsta tidning (28/4 1917). Dem ansågs som förstörarna och accepterades helt enkelt inte utav vänsteraktivisterna. Men om man tänker efter så måste det ha varit oerhört jobbigt för poliserna att utföra sina plikter och att inte bli hatade utav folket. Men det går tyvärr inte att undgå.

Som vi har läst i de olika rapporterna så hittar vi ofta komplikationer i de beskrivningar vi hittat av de skeenden och situationer vi pratat om. Dem som har blivit anhållna säger en sak och i själva polisens rapport står det en annan sak. Man undrar då vem det är som talar sanning, polisen som är i tjänst och inte får ljuga eller personen som har blivit anhållen för ingenting enligt personens i fråga rapport.

Dem (poliserna) fick gå igenom en hel del under denna livfulla period i Sverige. Dem blev våldsattackerade, hotade och mycket mer. Det var liksom sånt dem fick stå ut med. Poliserna måste nog, tror vi, ha varit emot dem energifulla vänsteraktivisterna för det enda dem gjorde för poliserna var att orsaka någon sorts skada, vare sig det var fysiskt eller psykiskt, för att ha blivit kastad med stenar mot och hotade tror vi inte att man mår bra utav.

Alla händelser resulterade i att poliserna blev negativt behandlade utav folket som var med i demonstrationerna. Antingen blev de påhoppade verbalt utav folket eller misshandlade med stenar. Men man vet inte om Poliserna varit så laglydiga som dem påstår i sina rapporter, det enda man kan konstatera är att man inte kan döma efter dessa rapporter utan dessa händelser är skeenden där dem står i ord mot ord mot varandra.

Varför blev det olika riktningar inom arbetarrörelsen? Varför splittrades socialdemokraterna?

De politiska riktningarna grundades p.g.a. klasserna och kampen mellan dessa. Den politiska högern representerar storborgerligheten alltså: storföretagare, bankirer och höga ämbetsmän, den politiska centern (småborgerligheten): småföretagare och bönder och den politiska vänstern företräder (arbetarklassen): lönearbetarna.

Denna uppdelning mellan höger och vänster uttrycks också inom socialdemokratin, eftersom olika delar av partiet och dess ledning är utsatt för påverkan från olika klasser. Därför har det uppstått en höger, vänster och en center inom socialdemokratin själv.

Under 1900-talets första hälft pågick en hård klasskamp. Det var dessa strider som låg till grund för arbetarrörelsens oerhörda styrka. Under den här tiden hade de marxistiska idéerna ett helt annat inflytande bland arbetare än idag. Striden var intensiv inom det socialdemokratiska partiet (mellan höger och vänster och mellan reformister och revolutionärer). Det var först efter andra världskriget, genom kapitalismens långa uppgång, som reformismen kunde nå den starka dominansen inom arbetarrörelsen som den har idag.

Omedelbart efter partiets bildande 1889 utbröt en debatt om revolution eller reform. August Palm och Axel Danielsson arbetade i revolutionär riktning medan Hjalmar Branting och Fredrik Sterky var revisionister. År 1908 tog striden ny fart den här gången berodde det på socialdemokratiska ungdomsförbundets nya tidning, Stormklockan. De började ge ut tidningen i en upplaga på ungefär 20 000 exemplar. Ungdomsförbundet blev med sina 10 000 - 15 000 medlemmar en massrörelse bland ungdomen. Stormklockan var en av Sveriges äldsta politiska tidskrifter, men numer heter den Röd Press. Den grundades redan 1908 och under sitt första år utvecklades den till ett forum och en samlingsplats för de vänsteroppositionella inom socialdemokratin. Under 80-talet blev den utsedd till en av Sveriges bästa ungdomstidningar men även polisanmäld två gånger. Det var framförallt Stormklockans mycket hårda linje mot första världskriget som retade upp partiledningen och Hjalmar Branting. Under andra världskriget belades Stormklockan (och andra vänstertidningar) med transportförbud. Men ändå var Stormklockan ett av de få forum där man kunde läsa kritik mot samlingsregeringens nazistvänliga politik. Stormklockan smugglades runt av dess läsare och såldes i hemlighet.

Oppositionen kritiserade SAP-ledningens passivitet i klasskampen och deras samarbete med liberalerna och dess kompromiss i försvarsfrågan. När kriget bröt ut 1914 stödde de flesta socialdemokratiska partiledningar sina egna ideal och det egna "fosterlandet", alltså borgerligheten och regeringen i det egna landet. Detta ledde till att den socialistiska internationalen bröt samman. Även i Sverige slöt SAP ledningen upp bakom "nationen" när Branting deklarerade den så kallade Borgfreden med högerregeringen.

Splittringen 1917

Den interna striden i SAP blev allt oförsonligare och detta var en av anledningarna till att partiet splittrades mitt itu år 1917. Partivänstern och ungdomsförbundet uteslöts och bildade ett nytt vänstersocialdemokratiskt parti som senare bytte namn till det Sveriges Kommunistiska Parti. Det nya arbetarpartiet var ett centristiskt parti som snabbt utvecklades i marxistisk riktning. Det hade vid sitt grundande 30 000 medlemmar i 200 arbetarekommuner och ungdomsklubbar, och hade ett masstöd bland ungdomar och radikala arbetare. Partiet stod i ledningen för många av de revolutionära rörelser som utvecklades i Sverige under åren 1917-1919, under trycket av kriget och revolutionerna i

Ryssland och Tyskland.

Sammanfattning: Det fanns alltså många anledningar som låg i grunden för partisplittringen 1917. Dels berodde det på att många av de ledande figurerna i Socialdemokratin gick över till det nya Socialdemokratiska vänsterpartiet. En annan av de stora anledningarna till splittringen var ju motståndet emot den socialdemokratiska toppstyrningen. Och under våren 1917 lämnade ju i stort sett hela ungdomsförbundet och flera partister Socialdemokraterna för att istället bilda Sveriges Socialdemokratiska Vänsterparti, som idag heter Vänsterpartiet. "Stormklockanfalangen" (som de då kallades) hade en aktiv del i partisplittringen och i uppbyggnaden av det nya partiet.

Den kamp arbetarrörelsen inledde under våren 1917 blev inte bara en kamp för politiska och ekonomiska rättigheter. Denna kamp kom istället att främst handla om kontrollen över arbetarklassen. Ett djupare studium i detta ämne skulle kanske kunna leda till att man även med en viss säkerhet skulle kunna säga att revolutionen 1917-1918 för arbetarrörelsen var en kamp om rörelsens ideologi, socialdemokrati eller syndikalism.

Källor:

<http://www.socialisten.nu/soc/index.shtml>

<http://www.yelah.net/articles/kamprev#analys>

<http://www.yelah.net/articles/kamprev>

<http://www.mimersbrunn.se/arbeten/972.asp>

- Historie boken "Epok"
- Våra Egna Tankar
- CD-romen från Stadsarkivet